

- Davran, Zeynep (1998). "Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar." *Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları* içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yayını. 31-35.
- Drabek, Anne G. (1987). "Development Alternatives: The Challenge for NGOs-An Overview of the Issues." *World Development* 15. Supplement: ix-xv.
- Emrealp, Sadun (1996). "Yerel Yönetimler ile Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki İşbirliği." *Merhaba Sivil Toplum*. Taciser Belge (der.) içinde. İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını. 39-67.
- Eroğul, Cem (1995). "Sivil Toplum Örgütlerinin Demokratikleşme Sürecine Katkıları." *İnsan Hakları Merkezi Dergisi*. 3(4): 3-9.
- Fox, Thomas H. (1987). "NGOs from the United States." *World Development* 15. Supplement: 11-19.
- Korten, David C. (1987). "Third Generation NGO Strategies: A Key To People-centered Development." *World Development* 15. Supplement: 145-159.
- Kuçuradi, İonna (1998). "Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar." *Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları* içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yayını. 24-31.
- Macdonald, Laura (1997). *Supporting Civil Society: The Political Role of Non-Governmental Organizations in Central America*. Londra: MacMillan Press Ltd.
- Nunnenkamp, Peter (1996). "Üçüncü Dünyanın Geleceği-Mevcut Sorunlar ve Kalkınmada İşbirliğine Yönelik Sonuçlar." *Kalkınma İktisadi: Yükselişi ve Gerilemesi*. Fikret Şenses (der.) içinde. İstanbul: İletişim Yayıncılık. 303-331.
- Padron, Mario (1987). "Non-Governmental Development Organizations: From Development Aid to Development Cooperation." *World Development* 15. Supplement: 69-77.
- Sancar, Mithat. "Globalleşen Dünyada Uluslar arası İnsan Hakları Hukuku ve Mücadelesi." *İlkokul Öğretmenlerinin İnsan Hakları Açısından Eğitimi Projesi: Ders Malzemesi*. Ankara: İnsan Hakları Derneği Yayını.
- Tarih Vakfı (1996). *Sivil Toplum Kuruluşları Rehberi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayını.
- The World Bank (1993). *Turkey: Women in Development*. Washington: The World Bank.
- The World Bank (1999). *For Non-Governmental Organizations/Civil Society*. (<http://www.worldbank.org/essd/kb.nsf>)
- Tunçay, Mete (1998). "Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar." *Tanzimattan Günümüze İstanbul'da Sivil Toplum Kuruluşları*. Ahmet N. Yücekök (der.) içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yayını. ix-xv.
- Türkiye Çevre Vakfı (1995). *Türkiye Gönüllü Kuruluşlar Rehberi*. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını.
- Twose, Nigel (1987). "European NGOs: Growth or Partnership?" *World Development* 15. Supplement: 7-10.
- United Nations Development Programme (1993). *Human Development Report 1993*. New York.
- United Nations Report of the Secretary-General (1998). *Arrangements and Practices for the Interaction of Non-Governmental Organizations in All Activities of the United Nations System*. New York.
- Vakil, Anna C. (1997). "Confronting the Classification Problem: Toward a Taxonomy of NGO's." *World Development* 25 (12): 2057-2070.

Kitap Eleştirileri

Colonial Fantasies:

Towards a Feminist Reading of Orientalism

Meyda Yeğenoğlu (1998). *London and New York: Cambridge University Press*.

Nezih Erdoğan

Anglo-Amerikan dünyada geliştiği biçimiyle feminist çalışmalar, Üçüncü Dünya ülkelerine yollandığında, geri kalmışlıkla belirlenen erkek-egemen toplumlarda kadınların maruz kaldığı baskı üzerine bir söylem ürettiler. Bu söylem, daha az demokratik, daha az eğitilmiş, istikrarsız ve yoksulluğun egemen olduğu toplumların kadınlarını Batılı kadınların sahip oldukları iktidar olanak ve araçlarından mahrumiyetleriyle tanımlar. Sık sık karşımıza çıkan bu "geri kalmışlık" teması şüphesiz az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerle sanayileşmiş olanlar arasında yapılan sessiz karşılaştırmadan beslenmektedir. Bu karşılaştırma, anadamar feminist pratikler tarafından yayılan söylemin merkezinde yer alan bir farkı ele vererek Batılı ve Batılı olmayanlar karşıtlığını yeniden üretir. Böylelikle tüm ayrıcalık ve iktidarı kendinde tutan egemen Batılı kadın öznenin kurulması sağlanmış olur. Aynı karşıtlık bizi "Oryantalizmin Doğu'yu Doğululaştırması" analizinde postkolonyal kuram tarafından ortaya atılan bazı problemlere de götürecektir.

Öte yandan Oryantalizmin ve kolonyal söylemin verimli bir eleştirisini ortaya koyan postkolonyal kuram, kolonyal özneye dair incelikli çalışmaların tümünün inceleme alanlarına cinsel farkı kuran terimleri sızdırma ihtiyacı içinde olduğu gerçeğini hafife alıyor görünmektedir. Örneğin Edward Said'in eserleri, hâlâ etkili bir paradigma olan postkolonyal çalışmaların hareket noktasında bulunmalarına rağmen, Oryantalist söylemin üretiminde cinsel farkın nasıl işlediğinin gösterilmesi konusunda sınırlı kalabilmektedir. Kolonyal söylemin gücünün, kadını konumlandırış biçiminden kaynaklandığını görmek önemli bir sorun olarak karşımızda duruyor.

Paul Feyerabend'in başka bir bağlamda ileri sürdüğü gibi, tartışmaya yol açan farklı hareket ve bilgi alanları birbirlerinin ilacı olabilirler. Buna göre, özellikle deniz aşırı ülkelere odaklanan feminist çalışmalar postkolonyal kuramın, postkolonyal kuram da feminist çalışmaların sağlayacağı tedavi olanaklarından ziyadesiyle yararlanacaktır. Tam da bu noktada Meyda Yeğenoğlu'nun *Colonial Fantasies: Towards a Feminist Reading of Orientalism (Kolonyal Fantaziler: Oryantalizmin Feminist Bir Okumasına Doğru)* başlıklı çalışması son derece yararlı bir okuma olarak gündeme geliyor. Yeğenoğlu'nun kitabı, mükemmelen başarılı disiplinlerarası bir çalışma örneği olmasının yanı sıra, daha önce varılmayan bir tartışmanın çerçevesini kurması bakımından da övgüyü hak ediyor.

Yazar kitabının hemen başından itibaren Edward Said'den Homi Bhabha'ya, Partha Chatterjee'den Gayatri Spivak'a kadar uzanan bir yelpazede yer alan postkolonyal kuram yazarlarıyla ve Elisabeth Grosz, Judith Butler ve Vicky Kirby gibi feminist yazarlarla diyaloga giriyor. "Alanın bir haritasını çıkartma" amacı ile yola çıkan yazar eldeki kavramsal araçları tartışmaya açıyor. Böylelikle birinci bölümde çok meşakkatli ve zor bir işi başarılarak "post-yapısalcı sahnenin" zihin açıcı bir sunumunu ortaya koyuyor. Bu bölümde Yeğenoğlu gözde kuramsal yaklaşımların sınırlılıklarını açıkça göstererek bunları ne dereceye kadar kendi çalışmasında kullanacağını söylüyor. Bundan sonra kendi projesi olarak gördüğü "Üçüncü Dünya kadını problemine" yönelik olarak özgün bir araştırma alanını tanımlamaya girişiyor.

Yeğenoğlu çalışma nesnesi (Üçüncü Dünya kadını) ile özdeşleş(tiril)mesi konusunda okuru sürekli olarak uyanık olmaya davet ediyor. Çünkü, tıpkı Freud'un netameli "bir kadın ne ister?" sorusunun kadını söylem alanından silmesi (kadının kendini ifade etmek için hiç şansı kalmaması meselesi) ve kadını erkeğin bir kurgusu (yani, erkeğin bir semptomu) haline getirmesi gibi, Üçüncü Dünya kadınına dair herhangi bir sorgulama bir çifte silinmeyi (*double erasure*) sonuçluyor; birinci olarak cinsel fark ve ikinci olarak da kolonyal ötekileştirme (*othering*) anlamlarında. Sonuç olarak Yeğenoğlu, bu "henüz keşfedilmemiş" nesne adına konuşmanın çekiciliğine direniyor ve böyle yapmak yerine onun nesneliliğinin koşullarını ortaya koymaya çalışıyor. Bu çerçevede kitap boyunca Yeğenoğlu'nun "kadını bilme" ve "Üçüncü Dünya kadını bilme" şeklinde tezahür eden çifte yanılısıma karşı uyarılarını okuyoruz. Söz konusu yanılısıma, tam da kendi nesnesinin imkânsızlığını gizleme amacını güden kolonyal söylemin bir ürünüdür.

Lady Montague'nün Osmanlı kadını anlattığı mektupları üzerine gerçekleştirilen derin ve inandırıcı analizleri ele alalım, örneğin. Yeğenoğlu'nun

analizinde harem, Müslüman kadının yapılaştırıcı unsur rolünü üstlendiği Oryantalist bir fantezi mekanıdır ve bu mekanda kolonyal söylem farklı düzenlerde işler. Geçmiş üç yüzyılda, kendi özgürleşimine doğru yol alan Batılı kadınla keskin bir karşıtılık içindeki "köleleştirilmiş kadın," Müslüman toplumun geriliğinin bir simgesi olarak algılanagelmıştır. Oysa Yeğenoğlu'nun ileride belirleyeceği gibi kadın, kadınlığın yanı sıra kolonizasyon mekanını da temsil etmektedir. Öte yandan Lady Montague'nün mektuplarında çizilen Türk kadını portresi Oryantalizmin tanıttığı yerleşik imgenin tersi yöndedir: harem, gerçekte, Batılı kadından çok ileride olan Türk kadının kendini gerçekleştirme mekanıdır. Mektuplardaki Türk kadını eğitilmiş ve bilgilidir, iktidar araçlarına da erişimi vardır. Gerçekten de Lady Montague'nün mektupları, zamanında dolaşımda olan Oryantalist anlatıların eğilimlerini ve ne derece gerçeği yansıttıklarını anlayabilmemizi sağlayabilir. Montague'nün Türk kadını için ortaya koyduğu iyi niyetli cömertlik çok sayıda Oryantalistin nesnel gerçek adına ürettikleri ile çelişmektedir.

Bu cömertliği başka türlü de okuyabilir miyiz? Lady Montague, Müslüman toplum için sürekli tekrarlanan yanlış fikirleri değillerken aslında Oryantalist söylemin unsurlarını yeniden üretiyor olamaz mı? Yeğenoğlu bu sorulara verdiği seçkin yanıtlarla Montague'nün metninin, çağdaşı kolonyalist anlatılarının büyük bölümüyle çelişmesine karşın, ne yazık ki Oryantalizmin "farklı yüzlerinin birliğini" örneklercesine kolonyal söyleme eklemeliğini gösteriyor. Öyle ki; bu çelişkilerin aslında tam da kolonyalizmin gücünün kaynağında olduğunu bile iddia etmek mümkündür. Ötekilere bakarken yüklenen iyi kalpli cömertlik, öteki adına hakikatı söyleme iktidarını da gerektirir. Yeğenoğlu bu ilkeyi Oryantalizmin "hakikat rejimi" (*regime of truth*) olarak adlandırır. Türk kadınının hakikatı kendisinden değil, Batılı kadından gelmektedir; Türk kadınının hakikatını şekillendirme, yayma ve kontrol etme iktidarı Batılı kadının ellerindedir.

Lady Montague haremde belli bir mahrem sahneyi betimlerken bazı İngiliz beylerinin orada onunla olmasını, onun görmesine izin verilerini, kendileri görünmeden, görebilmelerini diler. Bu anlatı *Kolonyal Fanteziler*'in en çarpıcı bölümlerinden biridir. Bu noktada analiz bize cinsel fark ve kolonyalizmin nasıl geçişken iki söylem olduklarını göstermektedir. Yeğenoğlu burada bize yalnızca Lady Montague'nün metninin nihai olarak erkek egemen olduğunu –yani, Montague'nün eril arzuyu, kadını(n hakikatini) görme arzusunu devraldığını– göstermekle kalmaz, ama aynı zamanda eril arzuyu Oryantalizmin kendinden saklanana bilme arzusu ile ilişkilendirir. Bu anlamda kadının görüntüsü daha geniş bir ölçekte Oryantalizm için semptomatiktir, çünkü kolonyal söylem dinamiğini veren görmeseverlik (*skopofili*), Batılı öznenin bakışında karşılıklı olarak birbirini kuran Doğu'yu bilme ve kadın'ın "peçesini açma"yı (*unveiling*) içerir. *Kolonyal Fanteziler*, peçe üzerinde özellikle durur; peçe, kolonyal fantezinin etrafında kurulduğu çekirdektir. Peçe bu kitapta, esas olarak Doğu'yu bilme talebinde gözlenebilen kolonyalizmin metinsel ve idari işleyişinin alamet-i farikasıdır denebilir. İlginçtir, İncil'de ifadesini bulduğu şekliyle, "bilmek" cinsel anlamda "girmek" ile eşdeğerli bir eylemdir ve bu eylemin yansımaları askeri işgallerde, Oryantalist çalışmalarda, bilimsel araştırma gezilerinde ve hatta sanat ürünlerinde bulunabilmektedir. Bu bağlantı noktasında Yeğenoğlu, Fransız kolonyalizmi ile Cezayirli kadınların peçe konusundaki mücadelesini inceliyor. İncelemenin ortaya koyduğu düşünce şöyle özetlenebilir: Fransız sömürgeci işgal edilmiş topraklarda kadınların peçelerini açmadan işgali tamamlanmış saymayacaktır; ancak önünde bir engel olarak duran peçe kalktığı zaman bu topraklar kendi iktidarını tam olarak uygulayacağı bir mekan haline gelecektir. Bugün çeşitli pratiklerde aynı mantığın yürürlükte olduğunu görmek mümkündür. Avrupalı erkek karakterin çarşaf giyen Doğulu kadını baştan çıkardığı ve olayların sıklıkla Doğulu ülkelerde geçtiği ero-

tik filmlerde ya da Fransa ve Türkiye'de başörtülüleriyle sınıfa alınmayan kız öğrencilerin durumunda olduğu gibi. Doğulu, kadınsılaştırılmakta (*feminized*), toprak (bunu "hakikat" diye de okuyabiliriz), cinselleştirilmektedir. Elbette burada "peçeyi açmak" basit bir şekilde "ortaya çıkarmak" veya "açığa çıkarmak" anlamlarıyla sınırlı düşünülemez. "Açmak" bu özgül anlamıyla kendi karşıtını, Batılı egemen öznenin Doğulu kadına dair önceden verili bilgisini beden üzerine yeniden-yazması suretiyle "kapamak" ya da "örtmek" anlamını da içerir. O halde, her peçe açma eylemi yeniden peçelemek şeklinde de okunabilir: kadının hakikatını bilmek, onun peçesini açmak, aslında hiçbir zaman tek bir anlamda sabitlenmeyen "kadın hakikatını" bir kez daha örtmek demektir. Bu saptamadan da anlaşılacağı gibi yazar, tüm bu açma ve örtme mücadelelerinin ötesinde kadının/Doğulunun tek bir "çıplak gerçeği" olduğunu söylemiyor. Tam tersine, böyle bir hakikatın varolmaması bir yana, bu hakikate ulaşma çabasının ta kendisi yolunuzu saptıracak, hayati önemdeki bir soruyu, ötekiye ait hakikatın nasıl işlendiği, bunun nasıl ve kim tarafından temsil edildiği sorusunu dokunulmadan bırakacaktır.

Said'in Oryantalizmin müşterek bir girişim olduğu yolundaki savından hareket eden Yeğenoğlu, kitabının son bölümünde kolonyal söylemin sömürgeci ve sömürgeleştirilen tarafından beraber üretilme biçimlerini araştırıyor. Bu çalışmada yazar, bazı Müslüman ülkelerde kolonyal söyleme karşı-tez olarak ortaya çıkan kimi hareketlerin kolonyal söylemin sonuçlarını nasıl yeniden ürettiğini gösteriyor. Bu konuya örnek olarak Cezayir ve Türkiye milliyetçiliklerinin peçe problemi konusundaki karşıt eğilimler içeren maceralarını alabiliriz. Yeğenoğlu'nun analizi bu çerçevede direniş ve taklit (*mimicry*) ilişkisini göstermek için tarihsel ve kültürel olarak özgül bir bağlam sunmakla kalmıyor, aynı zamanda dikkatlerimizi bir kez daha bu dekor içinde kadının sahip olduğu merkezi role çekiyor. Milliyetçilik Batı hegemonyasına direniş olarak ortaya çıkmış, ve milliyetçi kimliğin Batı tara-

ından dayatılan kimlikler karşısında erdemlerini körüklemiştir. Öte yandan milli bir kimlik oluşturmak gerektiğinde, Batılı değerlerin (modernleşme, laiklik, vb) kucaklanması gerektiği düşünülürken, aynı zamanda ona bir direnişin de oluşması kaçınılmaz olmuştur. Türkiye'ye bakıldığında, İslam "muasır medeniyetler" (yani, Batılı medeniyetler) seviyesine yükselme önünde bir engel olarak tanımlanmış ve bu amaca yönelik olarak Atatürk, sessiz ve derinden (kimi kereler de daha açık ve işitilebilir bir sesle), din ve gerçekleştirdiği reformlar arasına mesafe koymuştur. Cezayir vak'asında ise peçe, bu ülkede verimli bir hareket alanı kurabilmek için yerel dini dışlanması gereken bir engel olarak gören Fransız kolonyalizmine direnmek ve milli bir kimlik oluşturmak için bir araç olarak görülmüştür. Peçe, geriliğin din tarafından getirilen bir simgesi olarak Türkiye'de açılmış, Cezayir'de ise Fransızlara direnmek için kiskançlıkla savunulmuştur. Yeğenoğlu'na göre burada anlaşılması gereken şey, Batılı kolonyalizme karşı geliştirilen farklı alternatifler gibi durmalarına karşın, her iki tavrın da tek bir söylemsel sonuç yarattığıdır. Bu önerme *Kolonyal Fanteziler*'in en güçlü noktası olarak görülmelidir: Bu önermeyi destekleyen argüman sayesinde çeşitli, hatta çelişkili imgeler yaratma kapasitesi olan Oryantalizm'e özgü derin yapılar ve psikik mekanizmalar hakkında aydınlık bir fikir sahibi olabiliyoruz.

Batı medeniyeti kendi operasyonlarının izlerini silmekte şaşırtıcı derecede başarılı olmuştur hep - kültür bu silme işine zemin sağlayan bölgedir. Kültür bu bağlamda bir yansızlaştırma, doğallaştırma ve evrenselleştirme süreci olarak görülmelidir. Kültür, şeylerin olmaları gerektiği gibi, yani "kültüre!"in tam karşısı olarak "doğal" görüldüğü, gösterildiği bir alandır. Bu anlamda kültür, kendi ideolojik gücünü belirler. Kültür çalışmalarının ana görevi de kültürün bu işlevine ışık tutmak olmalıdır. Ne var ki, farkın kaygan zemininde kültüre her eleştirel yaklaşım, onun bu özelliğini kavramak yerine, onun ideolojik gücünü aldığı terimleri yeni-

den üretme riskini barındırır. *Kolonyal Fanteziler* postkolonyal/feminist çalışmalarla uğraşanları bu risk konusunda uyanık olmaya davet ediyor. Bu yaklaşımla Yeğenoğlu, söylem içinde sabit konumlar almayı ve böylece bu konumları meşrulaştırmayı reddediyor. Eğer Üçüncü Dünya kadını bakış açısından konuşacak olsaydı, ister istemez karşısında "yerli enformant" arayan bir okura hitap etmiş olacaktı. Eğer Anglo-Amerikan dünyanın ana damar feminist perspektifini benimsemiş olsaydı, bu kez de Batılı egemen öznenin konumunu haklaştırmış olacaktı. Yeğenoğlu'nun kitabında her iki konum da kendisine yer bulmasına rağmen bunlar okur için özdeşleşme alanlarına dönüşüyor. Yazar, bir konumdan ötekine doğru yaptığı stratejik hareketlerle bu konumların karşıtlığını yapıbozuma uğrattırıyor ve özetle, sabit özdeşleşme alanlarının yanılıcılığını sergiliyor. Yeğenoğlu son bölümde, bu tavra son derece uygun bir biçimde, başkalarına Müslüman toplum kadınının hakikati hakkında bilgi sunan "yerli enformant" olmayı kişisel olarak reddettiğini vurguluyor. Böylece göstergelerini yeniden üretmeden Oryantalizm'in aklını okumanın mümkün olduğunu görüyoruz.

Yakında Tarih Vakfı Yayınları tarafından Türkçeye kazandırılacak olan bu çalışmadan akademik olarak kendini farklı disiplinler içinde tanımlayan ama her durumda bilginin Batılılığı problemiyle yüzleşen kadın-erkek ilgili tüm okur ve araştırmacılarının çok yararlanacağına umuyoruz.

Talking of the Royal Family

Michael Billig (1992) Routledge, London.

Mine Gencil Bek

Henüz kitapları Türkçe'ye çevrilmeyen Billig'in sosyal psikoloji üzerine disiplinlerarası eleştirel yazılarının yanısıra, ırkçılık ve milliyetçilik üzerine söylem ve retorik analizi kullanarak yaptığı araştırmaları vardır. Kökeni deneysel sosyal psikoloji olan Billig zaman içinde nitel ve eleştirel araştırmaya yönelmiştir. İlk kitabı *Social Psychology and Intergroup Relations*'dan sonra faşistleri konu alan bir alan araştırması yayınlandı. 1987'de yayınlanan kitabı *Arguing and Thinking* ise yazarın ilgilene geldiği retorik çalışmalarını açısından sosyal psikolojiye bakışının somutlaşmasıdır. İdeolojiyi daha çok ortak duysal, gündelik düşünce örüntülerine etkisi bağlamında ele alan Billig'in bu kavrayışına en iyi örnek 1995'de yayınlanan *Banal Nationalism* kitabıdır. Bu kitapta Billig, milliyetçiliği "aşım" milliyetçilik olarak savaşlar ya da şiddet gösterimleri olarak değil, her gün herkesin yaşayıp kanıksadığı sıradan bir olgu olarak ele alır.

Britanya'nın Kraliyet ailesini ele aldığı *Talking of the Royal Family*, İngiltere'de aile ortamlarında yapılan derinlemesine görüşmelerin sonuçlarını içeriyor. Bu görüşmelerden ulaşılan sonuçlar üç tema çerçevesinde aktarılıyor: ulusal kimlik, eşitsizlik ve aile. Billig'e göre görüşülen kişiler Kraliyet Ailesi hakkında konuşurken aynı zamanda kendileri hakkında, aile, milliyetçilik ve eşitsizlik hakkında da konuştular. Görüşmeler boyunca sıradan aile yaşamına ilişkin de ipuçlarının ele geçirilmeye çalışıldığını söyleyen yazar, iktidar ilişkilerinin her yerde ve aile içinde de varolduğu belirlemesinden hareketle, konuşma sırasında söz kesmelerle, yönlendirmelerle aile üyeleri arasındaki etkileşime bakarak özellikle aile içinde babarın iktidarını araştırıyor.

Billig, amacının yukarıda belirtilen temalar çerçevesinde yanıtlayıcılar arasındaki sınıf, yaş ve toplumsal cinsiyet bölünmelerini araştırmak yerine ortak düşünme örüntülerine bakmak olduğunu belirtir

(s.9). Bu, yazarın her bir kişiyi benzersiz gördüğü için yanıtlayıcıları kategorize etmek istememesi ile de (s.21) uyumludur.

Kitapta konuşma analizinden (conversation analysis) bazı semboller kullanılarak tereddütler, söz kesmeler gösterilerek konuşma toplumsal bir eylem olarak analiz edilse de, daha çok doğrudan alıntılanan sözlerin içerikleri üzerinde durulur. Zaten görüşülen kişilerin sayısı (yüzyetmişbeş) düşünüldüğünde tüm sembollerini kullanarak konuşmaların analizini gerçekleştirmek mümkün de değildir'. Bence Billig'in analizi konuşma analizinden daha çok şey sunar bize: Burada hem konuşma analizindeki gibi, konuşmanın kendisinin bir bağlam olabileceği kabul edilir, hem de ondan farklı olarak, her şeyin söylemden ibaret olduğu anlayışı benimsemek zorunda kalınmadan ve sadece sembollere odaklanmadan, konuşmaların biçimleri, içeriklerinin ideolojik olarak yorumlanmasıyla birlikte analiz edilir.

Sadece söylenenlerde değil, söylenmeyenlerde de ortaklığa bakan Billig neyin söylenmediğinin de söylenen sözler kadar ideolojik olarak ifşa edici olduğunu vurgular. Örneğin farklı kaynaklarda ve kitaplarda Kraliyet Ailesi'ne ilişkin yer alan dini görüşler (onların Tanrı'nın lütfu olması ifadesi gibi) görüşmelerde yer almamıştır. Görüşmelerde Kraliyet Ailesi'nin aynı zamanda hem sıradan, hem de sıraüstü olarak görülmesi görüşülen kişilerde ortak bir eğilim olup konuşmalarında "bir yandan... öte yandan da" kalıbı ile ifade edilmiştir. Mistik öğelerin yokluğu, Billig'e göre, kraliyete dair bir boşluk yaratmaktadır. Burada araştırılan, çok basit ya da statik bir "özdeşleşme yapısı" olmayıp, benzerlikler ve farklılıkların oluşturduğu karmaşık örüntülerdir (yanıtlayıcıların konuşmalarda Kraliyet Ailesi'ne herhangi bir üstünlük atfetmemesi, dini temalara atıfta bulunmaması gibi).

Beşinci bölümde yanıtlayıcıların kraliyet yaşamını kiskanmalarını neden inkar edip, nasıl bu yönde retoriksel karşı argümanlar öne sürdükleri ele alınır. Örneğin Kraliyet Ailesi'nin maddi kaynaklara